

Številka: 41001-2/2024/5

Datum: 24. 7. 2024

ZADEVA: Stališče do ocene Fiskalnega sveta Republike Slovenije o skladnosti izvršenih proračunov sektorja država s fiskalnimi pravili v letu 2023

Fiskalni svet Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Fiskalni svet) je na podlagi 4. točke drugega odstavka in 3. točke tretjega odstavka 7. člena Zakona o fiskalnem pravilu (Uradni list RS, št. 55/15, 177/20 – popr. in 129/22 – FisP-A) pripravil Oceno skladnosti izvršenih proračunov sektorja država s fiskalnimi pravili v letu 2023 (v nadaljnjem besedilu: Ocena). V Oceni Fiskalni svet kljub obstoju izjemnih okoliščin v letu 2023 (oziroma uporabi splošne odstopne klavzule na ravni celotne Evropske unije) podaja oceno o skladnosti fiskalne politike s fiskalnimi pravili. Ob tem ugotavlja, da je bila fiskalna politika v preteklem letu razmeroma restriktivno naravnana predvsem na račun ugodnih makroekonomskih razmer, pri čemer so bila fiskalna pravila po večini spoštovana. Pri tem ponovno opozarja na visoko rast »očiščene« porabe (brez interventnih ukrepov) in na neustreznost javnofinančnega načrtovanja, saj je bila realizacija ponovno precej pod sprejetimi omejitvami višine izdatkov. Opozarja tudi na nujnost oblikovanja manevrskega prostora za naslavljanje nenačrtovanih izzivov in izboljšanja načrtovanja javnofinančne politike zaradi sprememb okvira ekonomskega upravljanja na ravni Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: EU).

Vlada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: vlada) se z indikativno kvantitativno oceno, da je bila v lanskem letu spoštovana večina fiskalnih pravil, strinja. Pri tem ponovno izpostavlja zgolj informativno naravo takšne ocene, saj so v letu 2023 še vedno veljale izjemne okoliščine, ki so omogočale odstop od fiskalnih pravil. Navkljub vsemu se je vlada odločila spoštovati normativni del in je ves čas trajanja t. i. izjemnih okoliščin pripravljala in po potrebi spreminjala odloke o okviru za pripravo proračunov sektorja država ter definirala zgornje meje izdatkov javnofinančnih blagajn kot tudi sektorja država. S tem smo postali ena redkih držav, ki stalno spreminja omenjene odloke, saj je v izjemnih okoliščinah težko napovedati, koliko je potrebno za delovanje stabilizacijske funkcije države. Poleg tega se je država tega lotila transparentno in vse načrtovala v rezervi oziroma proračunskem skladu. Tudi odziv na ravni EU je bil podoben (oblikovanje instrumenta NextGenEU). Prav tako smo zasledovali cilje iz Načrta za okrevanje in odpornost. Dejstvo je, da se je tekom let načrtovanje po denarnem toku izkazalo za zelo nepredvidljivo, predvsem pa se izraža razkorak do ESA metodologije, ki je edina mednarodno primerljiva in temelji na nastanku poslovnega dogodka. Leto 2023 je proračun končal s primanjkljajem v višini 3,7 % BDP, sektor država pa s primanjkljajem v višini 2,5 % BDP. Razlika je posledica delovanja ostalih enot sektorja država, na katere vlada nima neposrednega vpliva, in porabe desetih proračunskih skladov.

V zvezi z neustreznostjo javnofinančnega načrtovanja je treba kot v preteklih stališčih do ocen Fiskalnega sveta v povezavi z načrtovanjem proračuna države ponovno poudariti, da se investicijski odhodki in transferi v proračunu načrtujejo glede na dinamiko projektov v posameznem letu, ta pa se spreminja, kar lahko privede do izrazitejših odstopanj realizacije od planov. Za uvrstitev projektov v državni proračun in izvedbo javnih razpisov je potrebna zaprta

finančna konstrukcija. Pri izvedbi posameznega projekta pa v različnih fazah lahko pride do odstopanj, bodisi v času izvajanja postopkov izbire izvajalca bodisi kasneje pri sami izvedbi. Ne glede na razlog pa zato prihaja do medletnih razhajanj med načrtovanimi in dejanskimi odhodki za investicije.

Zaradi sprememb ekonomskega upravljanja na ravni EU se že načrtujejo spremembe nacionalnih predpisov, ki urejajo to področje. Vlada bo jeseni skladno z novo zakonodajo pripravila Srednjeročni fiskalni strukturni načrt, kjer bo upoštevala določila Uredbe 2024/1263 Evropskega parlamenta in Sveta o učinkovitem usklajevanju ekonomskih politik in večstranskem proračunskem nadzoru ter razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97, ki je neposredno uporabljiva in definira fiksne fiskalne cilje glede rasti t. i. očiščenih odhodkov¹. Ob tem bo vlada pričela tudi razpravo o spremembi Zakona o fiskalnem pravilu.

Barbara Kolenko Helbl
generalna sekretarka

¹ Omejitev rasti očiščenih izdatkov bo določena za vsako državo posebej ob upoštevanju specifik.